

AZİZ MAHMUD HÜDÂYÎ

012436

PROF. DR.
NEVZAT ÖZKAN*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* Erciyes Üniversitesi, nozkan@erciyes.edu.tr

16. ve 17. yüzyıllarda yaşamış büyük mutasavvıf, bilgin ve şair Aziz Mahmud Hüdâyî'nin asıl adı, Mahmud'dur. Aziz, adından önce söylenen saygı ifadesi; Hüdâyî ise şeyhi Üftâde tarafından verilen¹ ve "hidaya-ye ulaşmış, doğru yolu bulmuş" anlamına gelen şiirlerinde kullandığı mahlasıdır. Bu adlarının dışında seytlik unvanının belirtildiği de olur.² Eserlerinde verilen künyesinde bazen adının yanına, babasının adına nispetle Mahmud bin Fazlullah kaydı düşülmekte ve Üsküdar'daki küliyesi sebebiyle de el-Üsküdarî ibaresi eklenmektedir.

Adının önünde kullanılan bu seyt unvanından da anlaşılacağı gibi Hüdâyî'nin soyu Peygamberimize kadar dayandırılmaktadır. Bursalı İsmail Hakkı ve Hüseyin Vassaf bu konuda açıklamalar yapmışlardır. Hüdâyî'nin *Ceddîm ve pîrim sultan / Sensin ya Resûlullah*³ sözleri de bu konuda bir delil olarak kabul edilmektedir.

Yine Bursalı İsmail Hakkı, Hüdâyî'nin soyunu Cüneyd-i Bağdâdî'ye bağladığını belirtmiştir ancak Hüdâyî gördüğü rüya ile Peygamber soyundan geldiğini öğrenmiş ve yeşil sarık takarak seyt unvanını kullanmıştır.⁴ Ayrıca dönemine ve sonraki dönemlere ait kaynaklarda kutbül-aktab, sâhib-i zaman ve mürşid-i kâmil olarak anılmaktadır.

A. Hayatı

Hüdâyî'nin Sivrihisar doğumlu olduğunu gösteren kaynaklar yanında Koçhisar'da doğduğunu belirten kaynaklar⁵ da bulunmaktadır. Bu karışıklığın sebebi, Aksaraylı Hasan'ın istinsah ettiği Hüdâyî Divanı'nın Hacı Mahmud Efendi Kütüphanesi'nde 3347 numarada kayıtlı nüshasında yer alan müstensih kaleminden çıkmış bir manzumedir. Bu manzumede Hüdâyî'nin anne ve babasından birinin *Şereflikoçhisarlı*, diğerinin

- 1 Hüseyin Vassaf, *Sefîne-i Evliya-i Ebrâr ve Şeyh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü, 2306, II, 375.
- 2 Kemâleddin Şenocak, *Kutbül-Arifîn Seyyid Aziz Mahmud Hüdâyî, Hayatı, -Menâkıbı-, Eserleri*, İstanbul 1970, s. 9-15; Fevziye Abdullah Tansel, "Seyyid 'Aziz Mahmud Hudâyî", *Ankara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Dergisi*, C.XV, S.1, 1967, s. 1-42
- 3 Mehmed Gülşen, *Külliyât-ı Hazret-i Hüdâyî*, İstanbul 1338, s. 121.
- 4 H. Kâmil Yılmaz, *Aziz Mahmud Hüdâyî Hayatı- Eserleri- Tarîkatı*, İstanbul 1990, s. 38.
- 5 Ziver Tezeren, *Seyyid Aziz Mahmud Hüdâyî I Hayatı, Şahsiyeti, Tarîkatı ve Eserleri*, İstanbul 1984, s. 10-11.

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Büyüğü : Din ve Tasavvuf,
haz. Vahit Türk, c. III, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294750.

30-55